

TT Nyhetsbanken
Torsdag 20 maj 1999

Dialog:

Barockt metodfel i HUIs undersökning

I en färsk rapport från HUI, Handelsns Utredningsinstitut (Fölster, Bergström, Kreichbergs och Pettersson, HUI-Forskningsrapport S39), ges en delvis ny vinkling på effekterna av huvudkontorsflytten. I rapporten påstås att en huvudkontorsflytt ger upphov till mycket betydande, negativa sysselsättningseffekter.

Eftersom rapporten fått ett stort genomslag i media anser vi det nödvändigt att påpeka att det föreligger betydande fel i den metodik som används i rapporten, och att den därför inte kan ligga till någon som helst grund för några slutsatser, när det gäller effekterna av en utflyttning av huvudkontor. Det mest graverande felet har att göra med definitionen av vad HUI kallar en huvudkontorseffekt. Den kan beskrivas på följande sätt: Antag att ett företag har tillverkning både i Sverige och utomlands och att omsättning per anställd i utlandet är större än omsättningen per anställd i de svenska enheterna. Enligt HUIs resonemang skulle denna skillnad förklaras av att det i Sverige finns fler sysselsatta i diverse huvudkontorsfunktioner som betjänar hela koncernen, oavsett om verksamheten finns utomlands eller hemma. Om huvudkontoret flyttar utomlands så följer också dessa funktioner med. Följaktligen sjunker antalet anställda i Sverige, medan en motsvarande ökning enligt HUI kan förväntas äga rum utomlands. Detta är grunden till förförfattarnas tes att en huvudkontorsflytt leder till kraftigt minskad sysselsättning i Sverige.

Nu kan man lätt visa att hela den huvudkontorseffekt som HUI redovisar beror på ett helt barockt metodfel. I HUIs studie har man nämligen - av för oss outgrundliga skäl - exkluderat exporten från omsättningen i de svenska enheterna. Det innebär att för t ex ett företag som Volvo så räknas enbart den produktion som säljs på den svenska marknaden, inte den som exporteras. Självfallet kommer då omsättningen per anställd i ett exportberoende land som Sverige att minska drastiskt. Det är denna omsättningseffekt som är helt avgörande för författarnas resultat. Men i verkligheten har den naturligtvis ingenting med huvudkontorets lokalisering att göra. För att få en uppfattning om betydelsen av detta fel, gjorde vi samma kalkyl som HUI på de korrekta svenska omsättningsiffrorna, dvs inklusive den produktion som exporterats. Resultatet blev det omvända! Detta skulle, om man tar måttet på allvar, innebära att en flyttning av huvudkontoret skulle ha en positiv effekt på sysselsättningen i Sverige, allt enligt HUIs logik! (HUI definierar även en mycket tveksam underleverantörseffekt.)

Avslutningsvis vill vi säga att vi i stort delar HUIs beskrivning av de strukturella problem som åvilar svensk ekonomi och bedömningen att utflyttning av huvudkontor kan vara allvarligt. Det är dock, enligt vår mening, felaktigt att koppla ihop detta med ett ökat utländskt ägande. Visserligen är ett ökat utlandsägande en av flera faktorer som påverkar huvudkontorets lokalisering. Andra skäl till en flytt av huvudkontoret har att göra med olikheter mellan länder vad gäller beskattning av individer och företag. Här finns ett

politiskt spelrum att påverka utvecklingen så att ett svenskt ägande inte diskrimineras jämfört med utlandsägande (t ex vad gäller dubbelbeskattningen). HUIs rapport bidrar dock självklart inte till att klarlägga effekterna av ett utländskt ägande, utan riskerar i stället att snedvrider debatten mot en diskussion av effekter' som inte existerar eller påstås vara entydigt negativa.

Karl-Markus Modén
Ph d, Karlstads Universitet

Per-Johan Norbäck
ekon dr, IUI